

УДК [821.161.2–311.3/6.09]-054.7:94(477)"1648/1775"

“УКРАЇНА-МИНУЛА”: ОБРАЗИ КОЗАЦТВА В ІСТОРИКО-ПРИГОДНИЦЬКИХ ЖАНРАХ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Варданян М. В., к. філол. н., доцент

*Криворізький державний педагогічний університет
пр. Гагаріна, 54, м. Кривий Ріг, Україна*

pm_rectora@kdpu.edu.ua

У статті розглядаються великі епічні історико-пригодницькі жанри – роман Спиридона Черкасенка “Пригоди молодого лицаря” та повість Володимира Радзиковича “Ніч проминула”. Твори адресовані для юнацтва, що позначилося на їх жанровій специфіці. Жанрово-стильові особливості аналізованих творів розглянуто в порівняльному ключі. У творах визначено та проаналізовано концепти “свого” – родова та історична пам’ять, національна культура, національний характер.

Ключові слова: література для дітей та юнацтва української діаспори, історико-пригодницький жанр, “свій”, історична та родова пам’ять, національний характер.

“УКРАИНА-ПРОШЛАЯ”: ОБРАЗЫ КАЗАЧЕСТВА В ИСТОРИКО-ПРИКЛЮЧЕНЧЕСКИХ ЖАНРАХ УКРАИНСКОЙ ДИАСПОРЫ

Варданян М. В., к. филол. н., доцент

*Криворожский государственный педагогический университет
пр. Гагарина, 54, г. Кривой Рог, Украина*

В статье рассматриваются большие эпические историко-приключенческие жанры – роман Спиридона Черкасенко “Приключения молодого рыцаря” и повесть Владимира Радзиковича “Ночь прошла”. Произведения адресованы для юношества, что отобразилось на их жанровой специфике. Жанрово-стилевые особенности анализируемых произведений рассмотрены в сравнительном ключе. В произведениях выделены и проанализированы концепты “своего” – родовая и историческая память, национальная культура, национальный характер.

Ключевые слова: литература для детей и юношества украинской диаспоры, историко-приключенческий жанр, “свой”, историческая и родовая память, национальный характер.

“UKRAINE IN THE PAST”: IMAGES OF COSSACKS IN THE HISTORICAL GENRES OF THE UKRAINIAN DIASPORA WRITERS

Vardanian M., Candidate of Philological Sciences, lecturer

*Kyryvi Rih State Pedagogical University
Gagarin avenue, 54, Krivyi Rig city*

The article deals with the great epic historical and adventure genres. There are the novels "The Adventures of the Young Knight" by Spyridon Cherkasenko and "The Night has gone" by Volodymyr Radzykevych. The works are addressed to the youth; this special addressee has affected genre peculiarities. Genre and stylistic features of the analyzed works are considered in the comparative way.

These works are characterized by realistic tendencies in the description of images, characters, and life of Ukrainians during the historical era of the Zaporozhian Sich. There is a place for fiction and historical fact. The historical basis of the works is the image of P. Konashevich-Sagaidachny (Cherkasenko's novel) and the period of the Ruin (Radzykevych's work). However, historical figures are secondary. The attention of the writers is focused on the adventure story. Therefore, in the center of the works, there are the characters and fate of the young heroes Pavel and Dara, whose inner world is formed on the background of historical events of the Cossacks age. Through their images, the writers sought to uncover the national concepts of "The Self", Ukrainian national character, historical and genitive memory, Ukrainian culture.

The custom and ritual image of Ukraine in the works is revealed through the love and genitive line. This is achieved through the image of female images (the mothers and beloved girls). Through these episodes, the author embodies the eternal aspirations of the Ukrainian people to live in harmony, to lead the economy on their native land. Also the writers ask about the problem of the family unity, the knowledge of the ancestral customs. In this system of life benchmarks a woman appears to be a keeper of genus.

The historic and adventure line depicts the evolution of the main heroes the Cossacks Dara and Zhuburlyaya. Through these images, the writers are pursuing the idea of uniting Ukrainians not only in confronting external enemies, but about uniting Ukrainian lands under one flag as a state symbol. The authors articulate the problem of historical memory.

Key words: literature for children and youth of Ukrainian Diaspora, historical and adventure genre, "The Self", historical and genitive memory, national character.

Історичні та історико-пригодницькі жанри прийнято вважати одним із потужних джерел національного виховання. Вони є своєрідним лакмусом етнічної та національної ідентичності. Зростає інтерес до дослідження національних ідентифікаторів “свого” у часи, коли відбувається розбудова та утвердження нації.

Для українського читача стали доступні не лише критичні праці з питань культурної ідентичності та визначення себе у світі (серед “інших” – Ентоні Д. Сміт “Національна ідентичність”, Поль Рікер “Сам як інший”, Юлія Кристева “Самі собі чужі”), а й багата на історичні жанри література української діаспори. Історична тематика представлена у творчості В. Барагури, П. Волиняка, Р. Завадовича, Б. Лепкого, А. Лотоцького, О. Мак, О. Олесья, В. Переяславця, Л. Полтави, В. Радзикевича, Л. Храпливої-Щур, С. Черкасенка та ін. У своїх творах письменники осмислювали різні етапи історії українського народу – від періоду Київської Русі, козацької доби до часів незалежності України 1991 року.

Предметом розгляду цієї розвідки стануть два твори історико-пригодницького жанру українських експатріантів, зокрема роман Спиридона Черкасенка “Пригоди молодого лицаря” та повість Володимира Радзикевича “Ніч проминула”, які поєднують історична тема часів Запорозької Січі. Науковий інтерес становить жанрово-стильова специфіка названих творів крізь призму реалізації в них національних концептів “свого”. У такому аспекті твори обох письменників не вивчалися.

Проблема національного, українського, “свого” була на вістрі пера українських письменників-емігрантів. Цілий пласт митців творив літературний процес ХХ ст., що йшов усупереч і паралельно до літератури соціалістичного реалізму з її так званою “альтернативною історією”. Відтак творчість українських письменників еміграції була під забороною радянської влади та видавалася переважно за кордоном. Не винятком є спадщина С. Черкасенка та В. Радзикевича. Наприклад, за межами України були написані “Пригоди молодого лицаря” С. Черкасенка. Як датує наприкінці твору сам автор, його роман був завершений у 1934 році в Горні Черношіце (Чехія), де на той час проживав письменник. Уперше твір був надрукований 1937 року, потому – кілька разів перевидавався.

Натомість майже невідомою як сучасному українському читачу, так і науковцям є повість “Ніч проминула” В. Радзикевича, який з 1949 року постійно мешкав у США. Ще не з’ясовано, коли саме був написаний твір. Як свідчить передмова до книги, повість стала посмертним виданням 1967 року. І нині творчість С. Черкасенка не позбавлена уваги науковців та читачів. За часів незалежності України з’явилися різноманітні дослідження про С. Черкасенка, про що свідчить підбірка літератури про письменника на сайті Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. О. Лягіна [2]. Проте літературний і критичний доробок В. Радзикевича ще чекає на своїх уважних дослідників та вдячних читачів. У своїй розвідці також спираємося на історичні праці М. Грушевського [1], С. Плохія [3], монографію С. Черепанової [6].

Обом творам – “Ніч проминула” та “Пригоди молодого лицаря” – притаманні реалістичні тенденції у створенні образів, характерів, побуту українців за часів історичної епохи Запорозької Січі. Це твори з виразними національними домінантами та потужним виховним аспектом, що характеризує літературу української еміграції загалом. Як поетично писав у своїй багатотомній праці “Історія української літератури” В. Радзикевич, “...праця над продовженням літературного й культурного життя ... пробуджує надії, що українська еміграція знайде можливості плекати й розвивати дальше рідну літературу до тієї пори, поки на рідних землях не втвориться ясний світ” [4, с. 128]. Такі орієнтири на виховання у

молодого покоління знання національної історії, образів, звичаїв задля ствердження українців як нації визначали жанрово-стильову наповненість, зокрема і пригодницько-історичних творів С. Черкасенка та В. Радзикевича.

У центрі творів “Пригоди молодого лицаря” та “Ніч проминула” образи та доля молодих героїв – Павла Похиленка та Дара Чайки, внутрішній світ яких формується на тлі історичних подій доби козацтва. Через їхні образи письменники прагнули розкрити національні концепти “свого” – український національний характер, історичну та родову пам’ять, українську культуру. Задля пізнання власної історії й вироблення світогляду в молоді митці героїзували минуле, подавали правдиві уявлення про відвагу, честь, доблесть козаків та гетьманів, а також долю українського народу у вирі історичних подій. Тому за канонами історичного жанру у творах є місце для вигадки та історичного факту.

У романі С. Черкасенка сюжет розгортається на історичних подіях гетьманування П. Конашевича-Сагайдачного. М. Грушевський у праці “Історія України” писав: *“Ніколи перед тим козак не мали такої сили й слави, як за Сагайдачного. Добре зложились для них події, а крім того, багато значив і такий добрий провідник, яким був Сагайдачний”* [1, с. 119]. Так і С. Черкасенко з героїчним пафосом описує портрет самого Сагайдачного крізь призму сприйняття молодого козака Павла: *“Перед очима все стояв образ величного, з довгою бородою й вусами, лицаря із зсунутими над переніссям соболевіми бровами, а під ними – гострими, як сверла, мудрими, допитливими очима, що зазирали – хотів ти того, чи ні – в самісіньку душу”* [7, с. 150]. Очіма головного героя розкривається й неординарна постать та риси характеру видатного кошового отамана: *“Уявляв гетьмана в бою з невірними з його грізною, непохитною волею, з достеменністю й короткомовністю в найвідповідальніших наказах, із безоглядною відвагою й презирством до найбільшої власної небезпеки, а водночас із любовним, хоч навбач і суворим, гарячим піклуванням про своїх вояків, – і починав розуміти таємницю його численних звитяг над ворогом”* [7, с. 155]. Автор героїчно описує морські походи Чорним морем до Криму під проводом Сагайдачного (взяття Кафи, бій під Очаковим), веде мову про наступників Сагайдачного, що в різні часи продовжували його справу – Тараса Трясила, Івана Сулиму, Павлюка, Якова Острияницю, Дмитра Гуню.

З історичною достовірністю С. Черкасенко розповідає про звичаї січового козацтва (дотримання суворої дисципліни, саможертвність заради співтовариства, обрання прізвиська для братчика, побратання), описує козацьку раду як вище правління на Січі, характеризує різноманітні військові посади (кошового, писаря, осавули, курінного отамана), городових і реєстрових козаків, козацькі поселення (зимовники, т. зв. хутори).

Про козацькі звичаї повідує і В. Радзикевич у своїй повісті, що ніби виступає продовженням розповіді з історії України, охоплюючи період Руїни. Зображуваний історичний час автор пов’язує із підписанням Андрусівського перемир’я 1667 р. між московськими та польськими дипломатами. За цією угодою, твердить С. Плохій, *“козацьку Україну було розділено: Лівобережжя відійшло до Москви, а Правобережжя – до Польщі”* [3, с. 162]. Як знавець історії України В. Радзикевич характеризує цей складний для українців час: *“Україна весь той час із усіх сил боронилася від наступу загарбаних сусідів, хочаби зберегти вільне державне життя. Щоб захопити багатства українських земель й підкорити собі український народ, заходились у впертих зусиллях Польща, Московія і Туреччина”* [5, с. 41]. Тож, опираючись на історичні факти, автор розповідає в повісті про діяльність гетьманів Петра Дорошенка, Івана Самійловича, Івана Мазепу. І хоча персонажі твору по-різному ставляться до провадженої ними політики, проте всіх тогочасних гетьманів, за автором, об’єднує одна мета: *“поділену Україну разом злучити”* [5, с. 48]. Цієї лінії дотримувався і військовий діяч Семен Палій, якого В. Радзикевич робить персонажем твору. Із симпатією він характеризує героя: *“Палій був улюбленцем усього народу: і селянства, і козацтва. Меткий, рішучий, сміливий, був пострахом для татарів і турків, був пострахом для польської шляхти. Ставав в обороні українського народу проти всякого насильства...”* [5, с. 61]. Через діалоги персонажів автор наводить історичні факти про життєвий шлях

Палія, його походи до Криму, співпрацю з Мазепою та численні прохання об'єднати Правобережну та Лівобережну Україну, про організацію життя навколо Фастова, де він осів, його політику заселення спустошених земель, куди переселялися з Поділля, Волині, організацію антипольського повстання.

Попри потужний фактологічний зміст творів, усе ж історичні постаті є в них другорядними персонажами. В основі сюжетів “Пригоди молодого лицаря” та “Ніч проминула”, як уже наголошувалося, вигадані герої – молоді хлопці, козаки Павло та Дар. Автори ведуть їх різними дорогами, містами, селищами України, де вони пізнають усі верстви тогочасного українського суспільства – міщанство, селянство, козацтво тощо. На шляху героїв – Львів, Київ, Канів, Корсунь, Чигирин, Черкаси, Умань, Запорозжя, що дає змогу бачити очима героїв Україну XVII ст. Надаючи перевагу пригодницькому елементу в сюжеті повістей для юнацтва, письменники в такий спосіб популяризували історичні знання. Митці не лише розкрили реалії тогочасної України, а й зробили свої розповіді захопливими, цікавими для юнацтва. Адже шляхи вигаданих головних героїв сповнені несподіванок, авантур, протистоянь, двобоїв, що створює динамічні сюжети за типом моделі подорожі.

Обидва автори розгортають у своїх творах дві сюжетні лінії: любовно-родинну та історико-пригодницьку. Перша лінія – розкриває звичаєво-обрядовий образ України. Це досягається через зображення жіночих образів. До таких автори відносять, з одного боку, люблячих матерів Василиху, Обеременчиху, Боговитинову, а з іншого – коханих дівчат головних героїв Орісю, Ланку, які є учасницями любовного трикутника: Павло-Оріся-Крига та Дар-Ланка-Януш. Ця сюжетна лінія покликана відтворити родинне життя українців, зокрема обрядів на Різдво, сватання, звичаїв шанувати батьків, рідну землю – головних моральних заповідей українського народу.

Образи дівчат Орісі та Ланки є відображенням уявлень українців про жіночу красу. За допомогою традиційних народних образів С. Черкасенко подає портрет Орісі: *“Коси золоті, як достигла пшениця, а брови темні та дугасті... А очі великі-великі, сині, як небо... Гнучка, як тополя, хоч і повна, як рожса...”* [7, с. 18]. Чистоту почуттів героїнь до своїх обранців-козаків автори висловлюють через ліричні пісні (“Ой, піду я, піду...”), прислів'я (“Унадився журавель до бабиних конопель”), повір'я про віщунку-зозулю, вишивання.

Для інтриги автори додають до сюжетної лінії любовний трикутник, ставлячи дівчат у ситуації вибору майбутнього чоловіка. І якщо у С. Черкасенка Оріся обирає між козаками Денисом Кригою та Павлом Жбурляєм за рисами їхньої вдачі, то у В. Радзиковича вподобання Ланки носять національне забарвлення: вона надає перевагу козаку Дару Чорнокрилу, а не польському шляхтичу Янушу Одровонжу.

З вибором Ланки тісно пов'язана проблема родової пам'яті в повісті “Ніч проминула”. Один із розділів навіть має назву “Який його рід?”. Автор використовує поняття роду не лише для змалювання особистої долі Дара, який наприкінці твору возз'єднується зі своєю родиною. Він символічно веде мову про цілий народ – українців. Невипадково письменник червоною ниткою проводить у творі ідею про старовинні волинські роди як свідчення безперервності історичних традицій українського народу.

Так і С. Черкасенко вкладає в уста Жбурляя міркування: “Та хто ж ми такі?!”. Роздуми героя про власну родину тісно переплетені з осмисленням питання українського народу загалом. Тому у творі його особисте існування стає своєрідним дзеркалом життя українців. В одному з походів Павло визволяє свого батька, що пробув у турецькій неволі понад 15 років. Він одружується з коханою жінкою, має щасливу сім'ю, розбудовує свій хутір. Через ці епізоди автор втілює одвічні прагнення українського народу жити в злагоді, вести господарство на рідній землі, а також розкриває такі риси національного характеру українців, як працелюбність та хазяйновитість. Водночас звучить у письменника і проблема єднання роду, знання предківських звичаїв. У цій системі життєвих орієнтирів жінка постає берегинєю роду.

Образи матері та Матері-Січі тісно переплетені у творах, що цілком відповідає духові народної культури українців. Зокрема, у С. Черкасенка образ Січі-матері є персоніфікованим: *“мати Січ Запорозька! Не одного героя-лицаря виховала ти в своїм курені, відколи побралася з козацьким батьком – з Дніпром-Славутою, й ще не одного виховаєш!”* [7, с. 154]. З одного боку, Січ стає уособленням глибокої любові козацтва, як дітей до жінки-матері, а, з іншого, – вираженням патріотизму і відданості козаків, що пов’язано з прагненнями українців до волі та незалежності. Тому з образом Січі тісно пов’язані концепти “воля”, “слава”, “сила”. Перший концепт – “воля” – сягає народу, життя, його одвічного прагнення жити не в ярмі, а господарем на власній землі. Січ характеризується як клаптик волі, а козаки – оборонцями вільного життя. Саме козацька слава, відвага у бою стають для авторів творів характеристиками, що розкривають національний характер українців – неприйняття насильства.

Із цими концептами пов’язана друга сюжетна лінія – пригодницька. Уже сама назва твору С. Черкасенка “Пригоди молодого лицаря” вказує на пригодницький характер роману. Автор постійно тримає читача в напрузі, нанизуючи в сюжеті пригоду на пригоду Жбурля. Тут він рятує кохану Орису від розбещеного польного гетьмана Потоцького, потім втікачів-селян із Умані, бере участь у звияжних походах Сагайдачного, стає побратимом писаря Хмеля (прототипу образу Богдана Хмельницького), визволяє братчиків з турецької неволі, вступає у двобій із суперником Денисом Кригою, осідає на власному хуторі та знову бере участь у визвольних повстаннях. Ці пригоди розкривають еволюцію образу головного героя, який проходить шлях від місцевого гульця до курінного отамана Канівського куреня на Січі.

Ведучи свого героя тернистим шляхом, С. Черкасенко прагне до історичного осмислення тогочасних подій. Тому у творі він акцентує на витоках українських козацьких рухів – політичне безправ’я та соціальне гноблення українців, утискання православної віри та українських звичаїв. Письменник підносить свого героя на такий рівень, що той доростає до опонента Сагайдачного. У цих суперечках Жбурля та Сагайдачного відчутний авторський голос. Через образ молодого лицаря С. Черкасенко прагне до змін у козацьких рухах, які мають *“об’єднати коло себе козацьку силу всієї України”* [7, с. 303].

У повісті “Ніч проминула” автор не вступає в полеміку з очільниками козацтва. Але, як і С. Черкасенко, підтримує ідею єднання українців. Проте він іде далі, говорячи не лише про протистояння зовнішнім ворогам, а про об’єднання українських земель під одним прапором як державним символом. До усвідомлення державності України і доростає головний герой повісті Дар.

Його мандрівка на Січ разом із друзями, київськими студентами, розпочинається з опису зруйнованої України – “великої пустелі”: *“Залишивши Київ і прямуючи в своїй мандрівці на південь, бачили вони велику руїну, довгими війнами та частими татарськими набігами й наскоками заподіяну. Бачили зруйновані міста, попалені села, попелища, згарища, запустілі поля, диким бур’яном і буйними травами порослі, що при кожному легкому подуві осіннього вітру скаржилися сумовитим, жалісним шелестінням”* [5, с. 50–51]. Спираючись у своєму описі на Літопис Самійла Величка, автор прагнув до історичної достовірності в показі тогочасної України. Водночас таке співпереживання головного героя за долю рідного краю відкриває процес його ініціації.

Дар проходить шлях від проводиря бандуриста до козацького осавули, сироти, до сина знаного волинського роду. І в цьому є певна символічність. Дар засвоїв народну пісенну культуру, коли був проводирем бандуриста Ониська Чайки. Виконуючи місію ославляти Україну, народні співці були носіями історичної пам’яті про звияги запорожців. Тут у пригоді стало вживання автором усної народної творчості: народні перекази та легенди (про походження прізвища Палія, який зміг здолати самого чорта), малі фольклорні жанри (“Козацькому роду нема переводу”, “Відвага мед п’є і кайдани тре”, “Де відвага, там і щастя”, “Нема в світі милішого, як своя рідна країна”), героїчна дружинна поезія

(“Невольники на каторзі”, “Три брати азовські”, “Дума про Марусю Богуславку”), – прославляли захисників рідної землі, виражали народну мораль – шанування традицій рідного краю та України.

Входження Дара до світу козацтва пов’язано також зі зміною прізвища з Чайки на Чорнокрила, яке дає йому братство за звитягу та твердість у боях. А віднайдення свого шляхетного роду – Боговитинів робить Дара не лише повноправним членом козацького суспільства, а й здатним впливати на політичні процеси в Україні.

Про прагнення письменників, аби Україна мала кращу долю, а майбутні нащадки продовжували справу пращурів, свідчить і відкрита композиція обох творів. У фіналі повісті С. Черкасенко наголошує на волелюбності українців, які ще не раз повставали проти насилля і ворожих сил. У В. Радзиковича кінцівка повісті є символічною, пов’язана з назвою твору “Ніч проминула”: “Як у світі природи, так і в житті людини й цілих народів бувають ночі, довгі, темні, понурі, безнадійно лиховісні. Але після них часто розвиднюється, випогоджується, прояснюється. На місце безвиглядної, грізної темряви приходить ясний світанок (...) Будилася, росла, кріпшала національна свідомість, родилася охота боротися за право вільного життя...” [5, с. 137]. У такий спосіб автори артикулювали проблему історичної пам’яті. Їхні твори постають своєрідними трансляторами до молодого покоління українців, створюючи духовний діалог між минулим, сучасністю і майбутнім. Такий діалог був важливим для українців діаспори, які прагнули, щоб юнацтво перейняло у старшого покоління справу за розбудову України.

У пригодницько-історичних жанрах для юнацтва “Пригоди молодого лицаря” С. Черкасенка та “Ніч проминула” В. Радзиковича червоною ниткою проводиться думка про усвідомлення українцями власної історії, культури, традицій, що виражається через родову та історичну пам’ять, розкриття національного характеру. Національні концепти “свого” у творах реалізуються через образи козацтва, бандуристів, власне українські топоси, тему роду, ремінісценції пісень та дум, прислів’їв, розкриття звичаїв (обряди на Різдво, сватання). Водночас органічне поєднання історичних фактів та пригодницький сюжет виражають жанрову своєрідність історико-пригодницьких творів для юнацтва, спрямованих на виховання патріотичних почуттів у молоді та утвердження свого права на історичну окремішність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грушевський, Михайло. *Історія України*. Київ : Варта, 1993.
2. Сайт Миколаївської обласної бібліотеки для дітей імені В. О. Лягіна. “Література про життя та творчість С. Ф. Черкасенка”. Дата звернення Жовтень 15, 2017. <http://laginlib.org.ua/mykolaiv/cherkasenko/9.php>
3. Плохій, Сергій. *Брама Європи*. Пер. з англ. Романа Клочка. Харків : Книжковий клуб “Клуб сімейного дозвілля”, 2016.
4. Радзикович, Володимир. *Історія української літератури*. 3 т. Детройт : Батьківщина, 1956.
5. Радзикович, Володимир. *Ніч проминула*. Брюссель : Видавництво Центральної управи Співки української молоді, 1967.
6. Черепанова, Світлана. *Філософія родознавства*. Київ : Знання, КОО, 2008.
7. Черкасенко, Спиридон. *Пригоди молодого лицаря*. Роман з козацьких часів. – Київ : Знання, 2015.

REFERENCES

1. Hrushevs'kyu, Mykhaylo. *Istoriya Ukrainy*. Kyiv : Varta, 1993.
2. Sajt Mykolajyivs'koji oblasnoji biblioteki dlya ditej imeni V. O. Lyahina. “Literatura pro zhyttya ta tvorchist' S. F. Cherkasenko”. Data zvernennya Zhovten' 15, 2017. <http://laginlib.org.ua/mykolaiv/cherkasenko/9.php>

3. Plokhyy, Serhiy. *Brama Yevropy*. Per. z anhl. Romana Klochka. Kharkiv : Knyzhkovyy klub "Klub simeynoho dozvillya ", 2016.
4. Radzykevych, Volodymyr. *Istoriya ukrayins'koyi literatury*. 3 t. Detroit : Bat'kivshchyna, 1956.
5. Radzykevych, Volodymyr. *Nich promynula*. Bryusel' : Vydavnytstvo Tsentral'noyi upravly Spilky ukrayins'koyi molodi, 1967.
6. Cherepanova, Svitlana. *Filosofiya rodoznavstva*. Kyiv : Znannya, KOO, 2008.
7. Cherkasenko, Spirydon. *Pryhody molodoho lytsarya*. Roman z kozats'kykh chasiv. Kyiv : Znannya, 2015.

УДК: 811 32 82–7

САТИРА У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ В УКРАЇНІ 2014–2015 РОКІВ. ОКРЕМІ ПРИКЛАДИ

Гладій А. Л., магістр, докторант

*Університет ім. Адама Міцкевича в Познані
вул. Умультовська 89а, м. Познань, Польща*

andrii.gladii@gmail.com

У статті представлені окремі неологізми, які виникли в українській мові упродовж збройного конфлікту на Донбасі в 2014–2015 роках та здійснено їх короткий аналіз. Проаналізовані джерела та витoki цих неологізмів. Вказано на взаємозв'язок окремих неологізмів між собою. Зазначено подвійний або потрійний зміст деяких неологізмів.

Ключові слова: АТО, сатира, іронія, семантика, етимологія, назва, прізвисько.

САТИРА В ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКОМ ДИСКУРСЕ В УКРАИНЕ 2014–2015 ГОДОВ. ОТДЕЛЬНЫЕ ПРИМЕРЫ

Гладій А. Л., магістр, докторант

*Університет ім. Адама Міцкевича в Познані
ул. Умультовская 89а, г. Познань, Польща*

В статье представлены отдельные неологизмы, которые возникли в украинском языке в течение вооруженного конфликта на Донбассе в 2014–2015 годах. Осуществлен их краткий анализ. Проанализированы источники и истоки этих неологизмов. Указано на взаимосвязь отдельных неологизмов между собой. Обозначен двойной или тройной смысл некоторых неологизмов.

Ключевые слова: АТО, сатира, ирония, семантика, этимология, название, прозвище.

SATIRE IN THE MILITARY AND POLITICAL DISCOURSE IN UKRAINE 2014–2015. SELECTED EXAMPLES

Gladii A. L., master, PhD student

*Adam Mickiewicz University in Poznań
Umultowska str., 89a, Poznań, Poland*

The article presents some neologisms that arose in the Ukrainian language during the armed conflict in the Donbass in 2014–2015. Their brief analysis is carried out. The sources and origins of these neologisms are analyzed. The relationship of individual neologisms to each other is indicated. The double or triple meaning of some neologisms is revealed.

The armed conflict in the Donbas region and the eastern borders of Donetsk and Lugansk in not finished yet. Many of the issues of military and political nature, which rose during the last three years, are not solved yet. The feature of this conflict is that it involved not only troop, Special Forces or police forces of the belligerents. This conflict is characterized by relatively high participation of the Ukrainian society – from volunteers, volunteer militia and journalists at the very contact line to the commentators and spectators away from the conflict that followed the